

Валентина Корнієнко,
м. н. с. відділу загального бібліотекознавства НБУВ

Проблеми розвитку стандартизації бібліотечної та видавничої справи в Україні

(аналітичний огляд)

Аналізуються проблеми стандартизації бібліотечної, інформаційної й видавничої справи в Україні, розвиток нових бібліотечно-інформаційних технологій, спрямованих на оперативний пошук і обмін внутрісистемної, міжвідомчої, вітчизняної й міжнародної інформації на сучасному етапі, що можливо здійснювати тільки на засадах узгоджених та взаємопов'язаних стандартів.

Система стандартів з інформації бібліотечної і видавничої справи (СІБВС) функціонує з кінця 70-х років ХХ ст., хоча спроби створити перші стандарти були ще в 20-х роках. Розвиток суспільства, науки й виробництва — процес безперервний. Інтенсивне зростання промисловості в 60—70-х роках привело до зміцнення індустріального суспільства. Традиційні форми діяльності бібліотек уже не задовольняли його. Потрібні були інші форми й методи роботи з абонентами і користувачами, що спричинило появу різної форми аналітико-синтетичної переробки документів. Ці тенденції сприяли створенню інформаційних служб різних рівнів, які ввійшли до Державної системи науково-технічної інформації (ДСНТІ).

Крім вказаних органів, у СРСР функціонували бібліотеки різних систем і відомств. Тільки в Україні їх нараховувалося понад 50 тис. Перед багатоступеневою бібліотечно-інформаційною системою ставилося складне завдання: розширювати та поглиблювати міжгалузеві зв'язки, розвивати міжнародні контакти, впроваджувати досягнення вітчизняної і зарубіжної науки й техніки у виробництво та створювати нові автоматизовані бібліотечні й інформаційні системи. Розв'язання проблем можливе було шляхом комплексного впорядкування вже існуючих теоретичних і практичних основ у галузі бібліотекознавства, бібліографознавства, інформації й видавничої справи.

Активізація та вдосконалення технологій бібліотечної, інформаційної і видавничої діяльності

стимулювали створення СІБВС. У 1978 р. Держстандарт СРСР починає її запроваджувати. Мета й завдання — забезпечувати координацію нормативного та методичного керівництва науково-інформаційною, бібліотечно-бібліографічною, архівною і видавничою діяльністю на засадах взаємодії відповідних міністерств та відомств.

Система СІБВС складалася з підсистем: науково-технічна інформація (НТІ), бібліотечна справа й бібліографічна діяльність, видавнича справа.

Розробкою стандартів цієї системи керував Держстандарт СРСР, діяльність у цілому координував підвідомчий головний інститут — Всеросійський науково-дослідний інститут класифікації, термінології та інформації зі стандартизації й якості Держстандарту Росії (ВНДІКІ). Підсистемою НТІ керував Державний комітет науки і техніки СРСР (ДКНТ СРСР), підсистемою бібліотечної справи й бібліографічної діяльності — Міністерство культури СРСР, підсистемою видавничої справи — Державний комітет СРСР у справах видавництв, поліграфії і книжкової торгівлі (Держкомвидав СРСР). Координацію, організаційно-методичне та науково-технічне керівництво підсистемами було покладено на головні організації зі стандартизації: ВІНІТІ ДКНТ СРСР і АН СРСР; Державну бібліотеку СРСР ім. В. І. Леніна Мінкультури СРСР; науково-виробниче об'єднання «Всесоюзна книжкова палата» Держкомвидаву СРСР. Республіканські стандарти розроблялися переважно мовні. Розробка нормативно-технічних документів (НТД) визначалася програмами і реалізувалася за встановленим порядком. Створення СІБВС сприяло прискоренню оптимізації процесів інтеграції діяльності з НТІ, бібліотечної та видавничої справи шляхом розробки взаємопов'язаних нормативних документів, що об'єднували названі підсистеми.

Система СІБВС активізувала ефективність віддачі служб інформації, бібліотек і видавництв,

© Корнієнко В. О., Київ, 2000

об'єднуючи їх інформаційну сутність і чітко окреслюючи єдиний комплексний об'єкт стандартизації.

З розпадом ДСНТІ СРСР в Україні почала створюватися національна система стандартизації бібліотечної, інформаційної та видавничої справи. Процес розробки комплексів стандартів у різних галузях знань непростий і тривалий, тому країни СНД, Балтії та Україна уклали угоду про проведення узгодженої політики в сфері стандартизації, метрології та сертифікації, згідно з якою стандарти системи СІБВС набули статусу міждержавних. Їх кількість нараховує понад 50 [1]. Нині стандартизація стає дедалі важливішим фактором, що забезпечує технічну й термінологічну єдність і взаємозамінність, підтримує механізм впровадження досягнень науково-технічного прогресу [2]. На її рівні також потребує розв'язання проблема входження України до світового інформаційного простору, виставлення в глобальних комп'ютерних мережах вітчизняних інформаційних ресурсів [3].

Раніше 70% НТД створювалося в Москві, а в Україні — 30% [4]. Цей досвід став базою для розробки Державної системи стандартизації України (ДССУ). Декрет Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію» (1993) визначив правові й економічні основи систем стандартизації та сертифікації, встановив організаційні форми їх функціонування на терені нашої держави. Керівництво з питань стандартизації покладено на Державний комітет України по стандартизації, метрології і сертифікації (Держстандарт України). Він зобов'язаний займатися організацією фундаментальних досліджень у галузі стандартизації, щоб сприяти економічному розвитку країни, підвищувати конкурентоспроможність науково-технічних та дослідно-конструкторських розробок, технологій і виробів. Мета Комітету в галузі стандартизації — застосовувати системний підхід до розробки комплексу стандартів з пріоритетних напрямів економічної діяльності, національних НТД з міжнародними стандартами для забезпечення відповідності вимогам ринкової економіки. Держстандарту підпорядковано 118 технічних комітетів (ТК). Частина з них співпрацює з ТК і підкомітетами ISO IEC і країнами СНД [5]. У системі ДССУ функціонує Український науково-дослідний інститут стандартизації, сертифікації та інформатики (УкрНДІССІ), Міждержавна рада зі стандартизації, метрології та сертифікації (мета — вдосконалення діяльності системи) [2]. НТД створюються на підставі узагальнення досягнень науки, техніки й практичного досвіду. ДСТУ 1.0-93 «Державна система стандартизації України. Основні положення»

нормативно закріпив структуру державної системи стандартизації, вказав мету, об'єкти стандартизації, категорії і види НТД [6, 7]. Порядок розробки й затвердження проектів стандартів передбачено ДСТУ 1.2-93 «Державна система стандартизації України. Порядок розроблення державних стандартів» [8]. Держстандарт України видав такі покажчики: «Межгосударственные стандарты» і «Державні стандарти України» (з 1995 р. — «Каталог нормативних документів»), щомісячний покажчик «Стандарти. Інформаційний покажчик», «Стандарти. Інформаційний покажчик (додаток, щомісячно)», «Технічні умови України» (щоквартально) [9]. Розроблені та видані «Каталог ISO» (англо-українська версія в двох частинах) і сумісний з Міжнародною класифікацією стандартів (ICS), прийнятою Міжнародною організацією по стандартизації (ISO) «Класифікатор нормативних документів», який дає змогу класифікувати стандарти та нормативні документи [6, 7].

Упродовж 1992—1996 р. в Україні діючі стандарти (приблизно 60%) гармонізовано з відповідними міжнародними. Очевидно, це досягнення, але тільки як кількісний показник. Аналіз виданих стандартів з бібліотечної, інформаційної та видавничої справи виявив їх недосконалість. Причиною недоліків вітчизняних НТД є нескординованість бібліотечної політики, що згубно для інформатизації бібліотек. Нині ніхто не керує процесом прийняття рішень у ключових напрямках створення власної національної інформаційної бази, в тому числі й стандартизації інформаційного та лінгвістичного забезпечення автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи країни [10]. Міністерство культури і мистецтв України тільки-но розглядає питання формування державної політики та розробки міждержавної бібліотечно-інформаційної програми «Елібр» [3].

Держстандарт України не дотримується комплексного підходу при групуванні НТД. Держстандарти належать до визначених систем або комплексів стандартів, зокрема й таких, як «документація», «інформація та документація», «захист інформації», «коди й кодування інформації» тощо. Однак ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» [11], ДСТУ 2732-94 «Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення» [12] не віднесено ні до якого комплексу. Номер надається лише комплексу стандартів Державної системи стандартизації України (ДСТУ 1.0-93... ДСТУ 1.5-93) [6]. Міждержавні стандарти цієї системи починаються з цифри «7» з крапкою після неї, а вітчизняні держстандарти не мають єдиної нумерації та єдиної назви системи [7]. Деяким НТД

присвоєно тільки назву комплексу без номера. У разі, коли Держстандарт України наближує групування НТД до якоїсь міжнародної системи чи розробляє свій принцип групування стандартів і позначення комплексів, то слід підготувати методичний посібник, що пояснить би принцип їх позначення і групування.

Розроблені проекти стандартів часто не апробуються у відповідних головних установах. Однак згідно з ДСТУ 1.2-93 «Порядок розроблення державних стандартів» [10] їх проекти обов'язково до розгляду на ТК відправляються на відзив провідним організаціям (п. 3. 3. 2) цієї галузі знань. На підставі одержаних зауважень і пропозицій проекти стандартів (п. 3. 4. 2) доопрацьовуються. На практиці цей порядок порушується. Наприклад, тексти ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки» [13], ДСТУ 2394-94 «Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення» [14], ДСТУ 2395-94 «Інформація та документація. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів індексування. Загальні вимоги» [15], не апробувалися ні у великих бібліотеках, ні в Книжковій палаті України, ні на відповідній кафедрі Київського національного університету культури та мистецтв, ні у видавництвах, тому деякі визначення термінів некоректні [7].

Недоліки, допущені при розробці НТД з бібліотечної, інформаційної та видавничої справи, пояснюються тим, що гармонізація національних стандартів з міжнародними інколи зводиться до їх повного й дослівного перекладу. Переклад міжнародних і міждержавних стандартів українською мовою призводить до їх формального введення [7, 16].

Загальноприйнятий термін «галузь бібліографічного опису» в ДСТУ 2394-94 «Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення» подано як «зона бібліографічного опису» [8]. Термін «обов'язковий примірник» визначено як «примірник документа (безплатний чи платний), який надсилається відповідним державним бібліотекам та інформаційним центрам згідно з правочинним депонуванням». Це визначення дезорієнтує фахівців, бо розуміється інколи дослівно. Виникає колізія, згідно з якою депоновані наукові праці, дисертації, звіти з НДР та пояснювальні записки до ДКР теж обов'язкові до розсилки. У даному разі слід було б не перекладати дослівно міждержавний стандарт, а допрацювати визначення терміна, сформулювати його чіткіше.

Розробники не дотримуються повноти сис-

теми понять. У ДСТУ 2394-94 подано визначення терміна «реєстрація серіального видання», але відсутні визначення, наприклад, термінів: облік періодичних, неперіодичних та інших видань [17]. ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» [11] не включають такий вид документа, як патенти (описи винаходів). Розробка термінологічних стандартів не повинна вестися хаотично, а становити систему понять. Структура термінологічних стандартів має будуватися за логіко-понятійною системою. Терміни повинні бути взаємодоповнюючими, різночитання неприпустимі. При розробці проектів державних НТД необхідно враховувати теоретичний і практичний досвід, національні особливості мови [7, 16].

У стандартах для кожного окремого поняття встановлюється один термін, який не допускає вживати терміни-синоніми з позначкою «Нд» — недозволений [18]. Стандарти потребують однозначності між термінами й поняттями в межах одної терміносистеми.

Розробляючи НТД, слід обережніше підходити до визначень поширених термінів. Скажімо, у ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення», ДСТУ 3018-95 «Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення», термін «видання» у першому випадку визначається як «документ», а в другому — «виріб» [7]. Проаналізуємо термін «документ», що вживається для визначення поширеного поняття, котре охоплює джерела інформації, зафіксовані на різних носіях. Цей термін у ДСТУ 2392-94 «Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення» [19] окреслюється так: «записана інформація, яка може розглядатися як одиниця у ході здійснення інформаційної діяльності», а в ДСТУ 2732-94 «Інформація та документація. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення» [12] — як «матеріальний об'єкт, що містить у зафіксованому вигляді інформацію, оформлений у зведеному порядку і має у відповідності з чинним законодавством юридичну силу» [16]. Неузгодженість термінів у стандартах ускладнює розв'язання теоретичних і практичних проблем функціонування системи інформаційних документів.

Кардинальні зміни в НТД інколи викликають неадекватну реакцію спеціалістів. Наприклад, у ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» [13] фахівці знаходять грубу помилку в пунктах 3. 1. 3; 3. 2. 2 (в); 7. 13. 14, де йдеться про присвоєння звітам по НДР міжнародного стандартного номера книги (ISBN) і міжнародного стандартного номера серіальних видань (ISSN), однак не пояснюють-

ся, який ідентифікатор якому документу присвоюється [7], немає посилання на діючі міждержавні ГОСТ 7.53-86 [20], ГОСТ 7.56-89 [21]. Аналогічні пункти по ISBN та ISSN не передбачено ні міждержавним стандартом ГОСТ 7.32-91, ні міжнародним стандартом ISO 5966-82. Але, зауважимо, ГОСТ 7.32-91 є прямим перекладом ISO 5966-82, а звіт по НДР згідно із ДСТУ 3017-95 не визначається як основний вид видання [7]. У новому стандарті, коли відійти від стереотипу, простежується еволюційна зміна. Вона дає змогу без затримок публікувати наукові звіти із суспільних наук, мистецтвознавства, мовознавства, педагогіки, літературознавства, котрі становлять інтерес для широкого кола громадськості, але розробники стандарту мають конкретизувати, з яких саме галузей знань результати наукових досліджень підлягають публікації без обмеження термінів.

Аналіз виданих нових вітчизняних стандартів викликає у деяких спеціалістів сумнів щодо доцільності підготовки в майбутньому взагалі термінологічних НТД [16]. Ці стандарти не регламентують фахову термінологію, а навпаки — загрожують повною деструкцією. Цю проблему не розв'яже навіть створення словників спеціальних термінів та понять [16]. Їх складання — лише один з етапів на шляху до підготовки державних стандартів. Причому словники й довідники не можуть замінити стандарти, бо не мають правового статусу. Вони узагальнюють теоретичні досягнення і таким чином формують базу для наступної фази розробки НТД.

Розробка термінологічних стандартів життєво необхідна для усунення термінологічних бар'єрів. Уніфікація, подальша стандартизація термінології потрібна, щоб налагодити взаєморозуміння між фахівцями однієї галузі знань. Затвердження точних і однозначних термінів, що відповідають сучасному стану науки й техніки, стало одним із найважливіших завдань міжнародної науки. Для його вирішення в 1982 р. засновано Міжнародну асоціацію з термінології — ТЕРМІА, у 1987 — ЄВРОТЕРМ — незалежну організацію для проведення наукових досліджень у галузі термінології та автоматизованого перекладу [18].

Створення нових автоматизованих технологій неможливе без розробки узгоджених терміносистем, котрі дають змогу якісно поліпшити механізм формування ІР і їх передачі в режимах локального та віддаленого доступу. Автоматизація бібліотечних процесів, перехід від організації окремої бази даних до локальної мережі, а потім до гіперканалів зв'язку потребує впровадження, уніфікації, стандартизації [17].

Розроблювана відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації» і

«Про концепцію Національної програми інформатизації» Державна програма автоматизації бібліотек України є їх складником і бачиться як комплекс взаємопов'язаних завдань, що забезпечують інформаційно-бібліотечну діяльність із залученням комп'ютерних технологій, котрі зумовлюють розвиток електронних державних, регіональних зведених каталогів на основі національних та міжнародних стандартів [22]. Уже розроблено й введено в дію ДСТУ 3578-97 «Документація. Формат для обміну бібліографічними даними на магнітних носіях» [3, 23] і ДСТУ 3579-97 «Документація. Формат для обміну термінологічними і/або лексикографічними даними на магнітних носіях» [24], їх узгоджено зі стандартами міжнародної системи ISO [17].

Фахівцями НБУВ у 1998 р. розроблено й видано внутрішньосистемний каталогізаційний «Формат бібліографічного запису (книги та серіальні видання). Структура». Його можуть використовувати як комунікативний бібліотеки й інформаційні служби, видавництва та організації [25] для отримання каталогізаційних даних у машиночитаній формі. Він містить перелік полів і підполів, необхідних для ідентифікації документів, котрі складають структуру бібліографічного запису. Поля визначені за ГОСТ 7.1-84 [26] та форматом UNIMARC. Останній гармонізовано з НТД, ДСТУ 3578-97, міждержавними, ISO, із форматом «UNIMARK MANAL» з метою досягнення інформаційної сумісності електронних каталогів з бібліографічними вітчизняними й зарубіжними БД. НБУВ і надалі розроблятиме спеціалізовані частини формату за іншими видами документів. «Формат бібліографічного запису» безперечно сприятиме створенню національного формату України «Ukr MARC». Розробка й впровадження стандартів і комунікативного формату полегшить передачу інформації між окремими та колективними користувачами й підвищить оперативність інформаційного забезпечення.

Система стандартизації в країні продовжує формуватися, як і діяльність зі створення НТД. УкрІНТЕІ прагне стати головним органом у Національній системі НТІ з питань координації та методичного забезпечення стандартизації і заснувати технічний комітет «Науково-технічна та економічна інформація і документація» з покладанням на нього обов'язків розробки державних стандартів України й гармонізації їх з міжнародними та міждержавними стандартами, адже ТК 20 і ТК 40 не охоплюють у цілому інформаційно-бібліотечні й видавничі процеси [27].

Підкомітет «Видавничої діяльності» Книжкової палати України у складі ТК 101 «Полі-

графічні технології» планує розробити проекти: державних НТД для документів з міжнародної стандартної нумерації серіальних видань; проект міждержавного стандарту міжнародної стандартної нумерації нот з метою стандартизації нумераційних кодів, які забезпечують ідентифікацію та оперативний пошук документів у світовому документальному потоці. Дані проекти узгоджуються зі стандартами ISO [28]. Книжкова палата України разом із великими бібліотеками планує стати одним із розробників стандарту з бібліографічного опису документів [28]. Але досягнення позитивних результатів у цьому можливе за умови створення загальнодержавного стандарту з проектування та впровадження основ будь-яких інформаційних систем — БД, оскільки в нашій країні не існує єдиної школи щодо виробництва і впровадження БД.

Інформатика дає дуже багатий вибір різноманітних, часто протилежних, методик з проектування БД. Це призведе до повного краху Національної програми інформатизації. Щоб запобігти цьому, треба провести загальнодержавний конкурс з питань розробки та впровадження держстандарту з методики проектування і впровадження саме БД [29].

Держстандарти України також слід обов'язково гармонізувати з міждержавними стандартами ТК 191 і міжнародними — ISO, іншими національними стандартами, котрі знаходяться в сфері державних інтересів стосовно обміну науково-технічною й економічною інформацією та документацією [27].

Отже, розробка стандартів необхідна, передусім, для нормативного впорядкування і вдосконалення бібліотечних та інформаційних технологічних процесів, що забезпечують оперативний доступ до вітчизняних і зарубіжних ІР. У НТД має бути закладена узгодженість та взаємозв'язок між ними в терміносистемах бібліотекознавства, бібліографознавства й у суміжних галузях знань — у науково-інформаційній та видавничій діяльності, книгознавстві, інформатиці, архівознавстві та ін.

Плануючи розробку стандартів Держстандарту України, необхідно зважати на тенденції розвитку нових бібліотечно-інформаційних технологій, спрямованих передусім на оперативний пошук і обмін внутрісистемної, міжвідомчої, вітчизняної й міжнародної інформації, що можливо досягти за умови сумісності бібліографічних даних, БД та ін.

Позитивні результати зі стандартизації можливо отримати не при формальному, а реальному керівництві Держстандартом України діяльністю технічних комітетів та підкомітетів. Розробники стандартів мають проводити поглиб-

лену експертизу проектів стандартів перед затвердженням.

1. Хойнацький М. Основи стандартизації // Вісн. Кн. палати. — 1997. — № 3. — С. 20—24.
2. Хойнацький М. Основи стандартизації // Там же. — 1996. — № 3. — С. 17—19.
3. Прокошева Т. Н. Государственная политика в области библиотечного дела в Украине // 5-я юбилейная междунар. конф. «Крым-98» «Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества» (6—14 июня 1998 г., г. Судак). — Судак, 1998. — Т.1. — С. 60—62.
4. Коршунов Д. Правові засади і методичні вад стандартів // Вісн. Кн. палати. — 1997. — № 10. — С. 28—29.
5. Машовець Т. Сучасний стан і перспективи розвитку нормативної бази щодо забезпечення діяльності бібліотек // Бібл. вісн. — 1998. — № 1. — С. 8—9.
6. ДСТУ 1.0-93. Державна система стандартизації України: Основні положення. — К.: Держстандарт. — 311 с.
7. Хойнацький М. Стан стандартизації в Україні та напрями вдосконалення розроблення державних стандартів з інформації бібліотечної та видавничої справи // Вісн. Кн. палати. — 1996. — № 1/2. — С. 17—19.
8. Хойнацький М. Новий державний стандарт з інформації та документації // Там же. — 1998. — № 4. — С. 19.
9. Хойнацький М. Основи стандартизації // Там же. — 1996. — № 4. — С. 30—32.
10. Свобода А. Методична діяльність як технологічна функція національної бібліотеки // Бібл. вісн. — 1998. — № 2. — С. 6—9.
11. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення. — К.: Держстандарт, 1995. — 29 с.
12. ДСТУ 2732-94. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення. — К.: Держстандарт, 1994. — 33 с.
13. ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. — К.: Держстандарт, 1995. — 37 с.
14. ДСТУ 2394-94. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення. — К.: Держстандарт, 1994. — 89 с.
15. ДСТУ 2395-94. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів індексування. Загальні вимоги. — К.: Держстандарт, 1994. — 10 с.
16. Мільман В., Удалова В. До виходу ДСТУ «Комплектування, бібліографічний опис, аналіз документів» // Бібл. вісн. — 1996. — № 4. — С. 12—14.
17. Філіппова Л. Проблеми стандартизації, обміну та сумісності бібліографічної інформації в комп'ютерно-бібліотечному середовищі // Вісн. Кн. палати. — 1998. — № 5. — С. 11—14.
18. Хойнацький М. Основи стандартизації // Там же. — 1996. — № 5. — С. 18—21.
19. ДСТУ 2392-94. Базові поняття. Терміни та визначення. — К.: Держстандарт, 1994. — 89 с.

20. ГОСТ 7.53-86 (СТ СЭВ 5128-85). Издания. Международная стандартная нумерация книг. — М.: Изд-во стандартов, 1987. — 3 с.

21. ГОСТ 7.56-89 (СТ СЭВ 175-75). Издания. Международная стандартная нумерация сериальных изданий. — М.: Изд-во стандартов, 1989. — 5 с.

22. Александров В. А. Проект Государственной программы автоматизации библиотек Украины // 5-я юбилейная междунар. конф. «Крым-98» «Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества» (6–14 июня 1998г., г. Судак). — Судак, 1998. — Т.1. — С. 60–62.

23. ДСТУ 3578-97. Формат для обміну бібліографічними даними на магнітних носіях. — К.: Держстандарт, 1997. — 19 с.

24. ДСТУ 3579-97. Формат для обміну термінологічними і/або лексикографічними даними на магнітних носіях. — К.: Держстандарт, 1997. — 16 с.

25. Формат бібліографічного запису (книги та серіальні видання). Структура / НАН України, На-

ціональна бібліотека України імені В. І. Вернадського; Розроб.: О. В. Ісаєва, І. І. Багрій; наук. ред. А. Г. Бровкін. — К.: НБУВ, 1998. — 88 с.

26. ГОСТ 7.1-84. Библиографическое описание документа: Общие требования и правила составления. — М.: Изд-во стандарт. — 77 с.

27. Гончаренко А. П., Нестеровська Т. В. Стандартизація науково-інформаційної діяльності в Україні // Глобальний інформаційний простір: ресурси, технології, інновації / Тез. доп. та повід. — К.: УкрІНТЕІ, — 1998. — С. 36–37.

28. Плиса Г. Відділ державної стандартизації // Вісн. Кн. палати. — 1998. — № 6. — С. 5–7.

29. Панченко Б. Е. Стандартизація проектування та генерації баз даних як єдиний шлях вирішення задачі інформатизації України // Глобальний інформаційний простір: ресурси, технології, інновації / Тез. доп. та повід. — К.: УкрІНТЕІ, 1998. — С. 58.

Бібліотеці Дніпропетровського технічного університету залізничного транспорту — 70

Перед Великою Вітчизняною війною у фонді бібліотеки нараховувалося близько 350 тис. прим. книг. У роки окупації міста майже весь книжковий масив було розграбовано і тільки незначну частину вдалося евакуювати до Новосибірська, зокрема навчальну, наукову вітчизняну та зарубіжну літературу.

Після війни бібліотека відроджується. Основу книжкового фонду склали видання Новосибірського військово-інженерного транспортного інституту й Московського інституту інженерів залізничного транспорту. Свою бібліотеку передав акад. АН УРСР Є. О. Патон.

З 1951 по 1969 р. бібліотекою керував П. Д. Блохін. Фонд в ті роки нараховував понад 320 тис. прим. книг. Щорічно передплачувалося 300 вітчизняних журналів та 35 газет.

Нині фонд НТБ становить понад 800 тис. прим. Зараз це одна з найбільших бібліотек вищих навчальних закладів міста, одна з найстаріших залізничних книгозбірень країни.

З 1978 р. і до сьогодні установу очолює К. Я. Корнєв. Після реорганізації вона має таку структуру: відділи — комплектування, наукової обробки, обслуговування науковою літературою із секторами (абоненти наукової та іноземної літератури, читальний зал); обслуговування навчальною літературою із секторами (абоненти молодших та старших курсів,

читальний зал); довідково-бібліографічний відділ; абонемент художньої літератури.

Протягом року бібліотека обслуговує понад 19 тис. читачів, книговидача становить близько 660 тис. прим. Щороку масив поповнюється 94 назвами журналів, 30 — газет, виданнями наукової інформації, іншою літературою.

У фонді бібліотеки зберігаються підручники і навчальні посібники (250 назв), авторами яких є вчені та викладачі ДПТУ, ретроспективні журнали й газети, унікальні букіністичні видання.

Освоєнню книжкового фонду сприяють виставки нових надходжень книг, періодики. Проводяться Дні інформації, Дні фахівців.

Разом з обчислювальним центром переведено на АСУ каталог забезпеченості підручниками та навчальними посібниками. Встановлено чотири барабанні картотеки, вертикальний ліфт, використовуються машинки для ведення статистичного обліку, апаратура для читання мікрофіш і мікрофільмів.

Бібліотека та її працівники докладають чимало зусиль для поліпшення обслуговування, комплектування фонду сучасними виданнями, запровадження нових інформаційних технологій, задоволення інформаційних потреб читачів.

І. М. Сушко,
заступник директора НТБ